

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Andreæ Vallensis Vvlgo Del Vavlx Andanensis, I. V. D. Et
In Alma Academia Lovaniensi SS. Canonum Professoris
Ordinarii, Paratitla Ivris Canonici Sive Decretalivm D.
Gregorii Papæ IX. Svmmaria Ac ...**

Delvaux, André

Coloniæ Agrippinæ, 1686

Tit. 11. De plus petitionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62177)

verabiliores, cum uterque sit actor, sintque duae quaestiones seu actiones principales, nempe conventio & reconventio seu mutuae petitiones, de quibus, cum in idem iudicium deducantur, simul etiam debent cognosci; prius quidem de causa actoris, tum de causa rei: sic tamen, ut utraque causa simul finiatur, secundum ea, quae supra de mutuis petitionibus diximus.

6. Rursus Spoliatioe per modum exceptionis contra agentem de spolio, velut vicissim spoliatoem, proposita & probata; repellitur quidem actor seu deccratur, cum non esse audiendum, donec restituerit rem; non tamen condemnatur ad restituendum, quia finis exceptionis est repellere, non autem consequi, exceptio enim est actionis exclusio, ideoque non operatur restitutionem. Dixi, contra agentem, velut vicissim &c. quia secus est, si proponatur contra tertium aliquem possessorem, qui non spoliavit, Marandra *l. p. Distincta*. 6. n. § 1. Contra vero per viam actionis spoliatioe proposita & probata, consequitur restitutionem non tamen repellit agentem, quia finis actionis est consequi, non tamen repellere, ita Abbas in *d. c. Cum dilectum num. 7.* Ideoque dispicere potest, utro modo proponere sibi magis expediat: nam si ei melius sit incumbere actioni adversarii, opponat per modum exceptionis, quia interim non procedetur super actione, sed suspendetur & detinebit rem petitam: si vero magis expediat, habere restitutionem spoli, cum proponat per viam reconventionis, quia per eam obtinebit restitutionem rei, prout declarat Glossa in *c. fin. h. tit.*

TITULUS XI.

De plus petitionibus.

1. Plus petitur quatuor modis *Re, Tempore, Loco & Causa.*
2. Poena plus petentis tempore.
3. An per exceptionem, Tu petis plus tempore, suspendatur iudicium.
4. Poena plus petentis re, loco, vel causa.
5. Poenam tripli iure Canonico non obtinere.
6. Quomodo actor plus petens evitare poenas possit.

Quia inter incidentes quaestiones subinde proponit vel excipit reus, quod actor plus petit, quam sibi debeat, & dubitari poterat de ordine ac modo procedendi, ideo Titulo de ordine cognitionum in genere subiicit Pont. hunc Titulum.

1. Petitur autem plus quatuor modis, *Re, Tempore, Loco & Causa, e. unico h. t. § plus autem Insti. De actionib.* Re plus petitur, si cum creditori debeantur tantum quinque petat decem, vel cum res sit ejus dumtaxat pro dimidia parte, petat totam vel pro majori parte. Tempore plus petit, qui petit ante diem, vel conditionem, actioni seu obligationi objectam. Loco plus petit, qui id, quod certo loco, v. g. Lovanii sibi dari stipulatus est alio in loco, veluti Antverpiae, dari petit, sive commemoratione loci, in quo sibi dari stipulatus est. Causa plus petitur, cum aliquid in genere vel alternativè debetur, & res in specie, vel unum praecise, petitur ut si is, cui alternativè debetur equus vel duodecim aurei, equum tantum, vel duodecim aureos tantum, & praecise petat. Idque obtinet, etiam si id, quod petit, vilius sit altero, quia saepe facilius est promissori solvere, quod est majoris pretii, quam quod est minoris, & contra: atque ita admittit promissori facultatem eligendi, quam habet, § *Præterea Insti. de Actionibus.*

2. Olim qui uno horum modorum plus petebat, causa cadebat, id est rem amittebat, ut explicat Justinianus in § *Si quis agens Insti. d. t.* & constat ex Paulo 1, *Sentent. cap. 10.* ubi ait, Causa cadimus vel loco, vel summa, vel tempore, vel qualitate. Eaque poena usque ad Zenonem retenta fuisse videtur: nam constat ex Hermogeniano Cod. qui passim nunc exstat, *tit. De calumnia & de plus petendo*, hac de re fuisse duas Constitutiones, juri veteri conformes, Diocletiani & Maximini. Postmodum vero hæc poena mutata fuit: nam qui plus tempore petit, ex Zenonis Constitutione sumptus litis restituit, & dilatio temporis, non quidem totius, sed ejus, quod debitori supererat ad solvendum, sive ex conventionem sive ex natura actionis, duplicatur, § *ult. versic. hodie autem Insti. de exceptionib.* ut sic poena delicto commensuretur. Exemplo relegati ad opus publicum, aut fugientis ante tempus, cui duplicatur pro poena residuum temporis, ante quod

quod aufugit, non vero totum tempus relegationis ei statutum *l. Auth. damnatum §. quisquis D. De pœnis*. Et in hac pœna pariter videtur esse conditionis fidei cum privato, tanquam qui non minus quam privatus, tempora agendi servare debeat, *l. luffas 6. Cod. de iura fisci lib. 10.* Imò non defunt, qui hac in parte existiment duonem esse causam quam privati, *arg. d. l. luffas*, qua jubentur concremari etiam iuxta fidei actiones, ob hoc solum, quod suis temporibus prolatæ non sint, quasi in fisco juris veteris pœna adhuc locus sit.

3. Sed cum in *e. unico h. t.* dicatur, quòd auctore plus tempore petente duplicentur reo inducitur, nec cogatur postea litem excipere, nisi ei solvantur expensæ: quæritur, an per hanc exceptionem, *Te petis plus tempore*, suspendatur iudicium in toto, an verò debeat ferri sententia definitiva, cum pœnis appositis? Et respondet Panormit. *ibid.* quòd, si ista exceptio proponatur dilatoriæ, v. g. ante litem contestatam, tum impediatur iudicium super principali: si verò opponatur peremptoriæ, veluti post litem contestatam tum non impediatur, sed debeat ferri sententia de solvendo debito, finit scilicet iudicium duplicatis: ita ut illorum verborum, *nec litem excipiat, nisi ei solvantur expensæ*, sensus sit, quod non cogatur suscipere iudicium, non quidem illud, quod jam per litem contestatam onem suscepit, sed aliud, quod ex re in hoc iudicio iudicata, vel per actionem in factum, vel per implorationem officii Judicis executionem instituitur, lapsò duplicato tempore, & solutis expensis. Ut hæc exceptio, licet vocetur dilatoria exceptio solutionis, tamen hoc casu non retineat naturam suam, id est non maneat dilatoria. Potest tamen subinde etiam suspendere iudicium, jam per litem contestationem susceptum, veluti si pendente iudicio demum superveniat; ut si pactum de non petendo, ad tempus pendente iudicio intervenierit; vel si reus eam sibi competere ignoraverit, ut si non ipse contraxerit, sed hæres sit debitoris, vel si ex alterius contractu conveniatur, *cap. Pastoralis inf. De exceptionibus*.

4. Qui verò plus re vel loco aut causâ petit, ex Justiniani Constitutione condemnatur in omne damnatum, quod sua petitione reo intrulit, & insuper pendere debet triplum ejus,

quod ob majorem quantitatem, libello conventionis comprehensam, viatoribus, id est executoribus litium, sportularum nomine, præstandum fuit, *§. tripli inf. De actionibus*. Uno tamen casu ex ejusdem Imp. Constitutione plus repetens, causa cadit & toto debito fraudatur, scilicet cum creditor, exacta per dolum malum majoris summæ quam sibi revera debeatur, cautione, plus petit, & super hujusmodi petitione litem contestatur: nisi actor convictus super majori quantitate cum reo tranfigat super pœna, vel reus in iudicio confessus sit se totum debere *l. ult. Cod. h. t.* Cui casui postea in *Novella xv. De defensoribus civitatum c. 4.* addidit alium casum scilicet cum quis transferendi iudicii causâ apud præsidem provinciæ majorem summam petit, quam ei verè debeatur, ne cogatur debitorem pro minori summa intra trecentos aureos coram defensore civitatis convenire.

5. Quæritur autem hic, An pœna tripli, de qua ante, etiam jure canonico obtineat. Verius est, non obtinere, ut docet Panormit. in *cap. unico hoc tit. num. 9.* quia Iulius Pont. tantum dicit condemnandum plus petentem, in expensas: tum quia *d. §. tripli.* loquitur de expensis factis nomine sportularum; & ideo, cum sportulæ in foro Ecclesiastico non præstentur, *cap. Cum ab omni inf. De vita & honest. Cleric.* non possunt eo jure triplicari. Et hoc intellige, quando plus re vel causa petitur: nam si petatur plus tempore vel loco, habent locum aliæ pœnæ, de quibus *d. cap. unico*: ut scilicet plus loco petens teneatur ad interesse; ubi verò plus tempore petit, duplicentur induciæ, & expensas solvat plus petens.

Neque tamen supervacanea est *disti cap.* dispositio, quasi per antiqua jura provisum sit de expensarum condemnatione, respectu temere & calumniosè litigantium, *cap. Calumniam inf. De pœnis, ca. Finem inf. De dolo & contumacia, & alii* quia per antiqua jura condemnatio expensarum venit tantum accessoriè, & ideo Judex, lata semel sententia super principali, non potest amplius condemnare in expensas, *l. Terminato Cod. De fructibus & lit. expens.* per dispositionem vero *disti cap.* potest ea condemnatio

dematio fieri principali etiam iudicato, exhibito ad hoc novo libello, vel etiam pendente iudicio, implorato officio Iudicis.

6. Quæritur etiam, quousque has pœnas actor plus petens evitare possit? Et licet Glossa velit posse eas evitari, si ante litem contestationem desistat actor à plus petendo; ut etiam ante litem contestatam desistens merito teneatur seu teneri debeat adversario ad interesse, si quod sit; tamen verius est evitare posse, etiam post litem contestatam desistente actore, dummodo ante sententiam; Quia in *d. c. puniuntur* importunitas plus petentium demum, si super petitione sua duxerit in iudicio persistendum; jam autem iudicium non dicitur, nisi à litem contestatione usque ad sententiam; Et ideo non potest dici super petitione sua in iudicio persistere, qui ante sententiam desistit.

Nec obstat, quod talis videatur temere litem movisse, arg. *l. Eum quem* 79. *D. de iudiciis*, & errore suo, quem jam fateretur, item retardasse; qui error adversario nocere non debet. arg. *l. Nemo* 75. *D. De reg. juris*, & *l. 2. Cod. De fructibus & lit. expensis*, qui non potest dici temere litem movisse, qui iusto errore ductus id fecit; nec talis error ei nocere debet, *l. in servitutem* 16. §. *si petierit* *D. De bonis libert.* & litem expensâ regulariter non debentur, nisi quis sine iusta causa litem moverit *l. Qui solidum* 78. *D. De legatis 2. lib.* *Omnes §. præterea Cod. De Episc. & Clericis.*

TITULUS XII.

De causâ proprietatis & possessionis.

§. I.

Possessio quid sit, & quatuorplex? & de iudiciis possessoriis.

1. *Qua dicatur causa possessionis.*
2. *Qua proprietatis.*
3. *Possessio significat hic actum & jus possidendi.*
4. *Vnde possessio alia factio est.*
5. *Alia juris.*

6. *Dividitur in iustam & iniustam.*
7. *In Civilem & Naturalem, item Civilem & Naturalem simul.*
9. *Civilis, qua & cur ita dicatur.*
10. *Naturalis qua sit.*
11. *Possessorium iudicium triplex adipsendam, retinendam & recuperanda possessionis.*
12. 13. 14. *Exempla cuiusque.*
15. *Possessorium retinenda, aliud Ordinarium, aliud Summarium.*
16. 17. *Summarium quid sit, & cur ita dicatur.*
18. *Possessio quibus modis probetur.*

Cum omnium frequentissime in iure & iudiciis occurrant causæ possessionis & proprietatis, de quibus etiam dubitari contingit, quo ordine proponendæ & cognoscendæ, & accumulati possit, an verò singulæ singulis iudiciis tractandæ sint, rectè subiungitur hic Titulus in quem occurrunt fere omnia, quæ in Pandectis Cod. plurimis Titulis interdicitis & eorum iura proponuntur.

1. Causa possessionis vocatur, in qua principaliter agitur de possessione, vel quasi possessione, sive adipsenda, sive retinenda, sive recuperanda: Veluti quando actor principaliter contendit possessionem rei sibi esse restituendam, & reus negat; atque hoc appellatur iudicium possessorium, *c. Cum super* 1. h. & causa momenti, *c. 1. hoc tit.* non quia semper momento absolvatur; nec enim id interdum patitur improbitas invaloris; Sed quia ex natura sua apta est momento peragi, si de vi litigatur statim docuerit; & quia à sententia momentaneæ possessionis non appellatur *lib. 2. Cod. De momentanea possess.* Glossa in *l. cap. 1.*

2. Causa proprietatis appellatur, in qua principaliter agitur de rei controversæ proprietate seu dominio, vel alio iure, extra, possessionem vel quasi possessionem, ut si actor intendat se esse & declarari dominum rei, reus verò negat; & hoc appellatur iudicium petitorium, *d. c. Cum super h. t.* Tale iudicium est, cum rei vindicatur. *l. Qui petitorio* 36. *D. De rei vindicat.* *l. Cum fundum* 18. §. *fin.* & ibi Glossa, *D. De vi & vi armata, c. Pastoralis h. tit.* cum hæreditas petitur, *totus vis. D. De petit. hered. Gloss. penult.* in *l. 2. Cod. De edicto Adriani collen.* cum quis